

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Управління платоспроможністю підприємства
за матеріалами ТОВ «Видавничий Дім» «Аква-Терм» Україна, м. Київ

Студента 2 курсу 2 м групи,
спеціальності 051 «Економіка»,
спеціалізації «Економічна без-
пека»

Прядка Віталія Ігоро-
вича

Науковий керівник –
д-р екон. наук, проф.

Блакита Ганна Вла-
диславівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Ситник Ганна Вікторі-
вна

Київ 2018

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖ- НІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ВИДАВНИЧИЙ ДІМ» «АКВА-ТЕРМ».....	27

2.1. Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності ТОВ «Видавничий Дім» «Аква-Терм».....	27
2.2. Оцінка платоспроможності ТОВ «Видавничий Дім» «Аква- Терм».....	38
2.3. Оцінка впливу факторів на формування платоспроможності.....	42
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ВИДАВНИЧИЙ ДІМ» «АКВА-ТЕРМ».....	48
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	65

АНОТАЦІЯ

Прядко В.І. «Управління платоспроможністю підприємства» (за матеріалами ТОВ «АКВА-ТЕРМ», м. Київ)

Випускна кваліфікаційна робота за спеціальністю 051 «Економіка», спеціалізація «Економічна безпека підприємства» – Київський національний торговельно-економічний університет – Київ, 2018.

Випускну кваліфікаційну роботу присвячено теоретичним, методичним і практичним аспектам пов'язаних з ефективністю використання трудових ресурсів підприємства та шляхів її підвищення.

Ключові слова: платоспроможність, санація, заборгованість, фінансовий стан

ABSTRACT

Pryadko V.I. "Management of solvency of the enterprise" (based on the materials of LLC "Aqua-Therm", Kyiv)

Final qualifying paper on the specialty 051 "Economics", specialization "Economic security of the enterprise ". – Kyiv National University of Trade and Economics. – Kyiv, 2018.

The final qualifying paper is devoted to theoretical, methodological and practical aspects related to management of solvency of the enterprise

Key words: solvency, sanation, debts, financial position

ВСТУП

Актуальність теми. При переході України до нової форми економічних відносин, що ґрунтується на ринкових методах, стабільні позиції мають і матимуть в майбутньому лише ті підприємства, що постійно розвиваються.

В наш час діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання значною мірою ускладнюється тривалою кризою неплатежів, зростанням дебіторської та кредиторської заборгованості, несприятливою податковою політикою,

скороченням виробництва, а також дефіцитом фінансових ресурсів.

Керівники підприємств повинні мати достовірну інформацію про наявність коштів, необхідних для розрахунків із заробітної плати з персоналом, за платежами в бюджет з фінансовими органами, за позиками з установами банків, за товарно-матеріальні цінності з постачальниками. Таку інформацію можна отримати на основі аналізу платоспроможності підприємства. Актуальність аналізу фінансового стану обумовлюється зростаючими потребами в аналітичних даних про роботу підприємства з боку різних категорій користувачів з метою раціоналізації рішень.

Планування платоспроможності на підприємстві передбачає дослідження важливих аспектів грошового обороту та прийняття заходів із закріплення фінансово-економічного стану господарюючого суб'єкта. Стабільний фінансовий стан підприємства означає своєчасне виконання зобов'язань перед його персоналом, партнерами та державою, що припускає фінансову стійкість, кредитоспроможність та рентабельність активів, власного капіталу, в тому числі і нормалізацію платоспроможності.

Питання дослідження платоспроможності підприємства висвітлено у працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, серед яких О. А. Бугай, О. М. Галенко, А. В. Грачев, Н. М. Давиденко, Ю. Ю. Журавльова, М. В. Магістрент, М. Л. Ковальов, О. А. Непочатенко, Г. О. Партин, В. М. Родіонова, Г. В. Савицька, П. С. Смоленюк, М. А. Федотова та інші.

Мета роботи – дослідження теоретичних основ управління платоспроможністю підприємства, проведення всебічного аналізу платоспроможності товариства та розробка основних напрямків забезпечення і підвищення ефективності управління платоспроможністю підприємства.

Виходячи з поставленої мети можна виділити наступне коло задач:

- визначити економічну сутність платоспроможності підприємства;
- охарактеризувати основні методичні підходи до оцінки платоспроможності;
- розкрити зміст основних етапів управління платоспроможністю;

- здійснити аналіз основних показників діяльності ТОВ «Аква-Терм»;
- здійснити аналіз платоспроможності підприємства;
- дослідити фактори, що впливають на платоспроможності підприємства;
- визначити недоліки в управлінні платоспроможності ТОВ «Аква-Терм»;
- розробити заходи щодо покращення платоспроможності підприємства;
- здійснити планування показників платоспроможності ТОВ «Аква-Терм»;
- розробити пропозиції щодо покращення управління платоспроможністю підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління платоспроможністю підприємства ТОВ «Видавничий Дім» «Аква-Терм».

Предметом дослідження випускної кваліфікаційної роботи є теоретичні та методичні засади управління платоспроможністю підприємства.

Робота виконана за матеріалами діяльності ТОВ «Видавничий Дім Аква-Терм». З 2001 року підприємство випускає професійну літературу про технології теплопостачання, водопостачання і енергозбереження.

Діяльність ТОВ «Видавничий Дім» «Аква-Терм» має таку характеристику галузей по КВЕД: видавнича діяльність, поліграфічна діяльність, рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку.

Методи дослідження. При написанні дипломної роботи використовувалися наступні методи дослідження:

- статистико-економічний метод, який широко застосовується з метою аналізу явищ і процесів в економіці: структури, динаміки і темпів змін макро- і мікроекономічних показників;
- методи фінансового аналізу: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, порівняльний аналіз, аналіз фінансових коефіцієнтів.

Інформаційною базою дослідження для написання даної випускної кваліфікаційної роботи стали праці вітчизняних та зарубіжних науковців, публікації наукових фахових виданнях, нормативно-правові акти та фінансова звітність ТОВ «Аква-Терм».

Наукова новизна проведеного дослідження полягає у поглибленні теоретичних засад управління платоспроможністю підприємства.

Практичне значення роботи є результати дослідження мають практичне значення та будуть використані в діяльності підприємства.

Апробація результатів дослідження. За результатами наукового дослідження опублікована стаття у збірнику праць магістрів КНТЕУ «Економіка і фінанси підприємства».

Структура роботи. Робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Обсяг випускної кваліфікаційної роботи 73 сторінки. Список використаних джерел складається з 41 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання діяльність вітчизняних підприємств значною мірою ускладнюється кризою неплатежів, значною кредиторською заборгованістю, низькою обіговістю дебіторської заборгованості, нестачею фінансових ресурсів та несприятливим податковим законодавством.

Однією з найважливіших складових аналізу та ефективного управління є забезпечення платоспроможності, тобто з позиції довгострокової перспективи фінансовий стан підприємств характеризується структурою джерел ко-

штів, ступенем залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів.

Поняття «платоспроможності» є складним і багатофакторним, зумовлюється економічним середовищем, в межах якого здійснюється діяльність підприємства, а також результатами його функціонування. Оцінювання платоспроможності дозволяє визначити, наскільки ефективно здійснюється фінансовий менеджмент на підприємстві. Проте, як свідчать дослідження, теорія і практика аналізу платоспроможності в Україні знаходиться на стадії свого становлення.

І досі не існує єдиного визначення платоспроможності підприємства, тому розкриття сутності та методів оцінки даного показника є актуальними з точки зору теорії, що дасть змогу вирішити проблему низької платоспроможності вітчизняних підприємств.

Розглянемо різні трактування поняття «платоспроможність» зарубіжними та вітчизняними економістами (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Теоретичні підходи щодо сутності поняття платоспроможності

Автор	Визначення
А.П. Градова	Платоспроможність - це здатність підприємства повертати в необхідному обсязі та у встановлений термін позикові кошти, тобто погашати свої боргові зобов'язання.
В. Галасюк	Платоспроможність – це здатність позичальника своєчасно здійснювати розрахунки за всіма видами своїх зобов'язань господарської діяльності.
Н. Гавришко, С. Ярошук	Платоспроможність - це абсолютна ліквідність, тобто такий стан ресурсів підприємства, коли воно володіє на певний момент коштами, достатніми для оплати всіх зобов'язань.
Р.В. Федорович, В.М. Серединська	Платоспроможність визначається як готовність підприємства своєчасно виконувати свої платіжні зобов'язання. Тобто підприємство вважається платоспроможним, якщо в нього

	достатньо грошових активів для розрахунку за поточними зобов'язаннями, які вимагають негайного погашення.
М.С. Абрютина, А.В. Грачов	Платоспроможність – достатність ліквідних активів для погашення в будь-який момент усіх своїх короткострокових зобов'язань перед кредиторами.
Й. Ворст, П. Ревентлоу	Платоспроможність – здатність підприємства витримувати збитки.
Дж. Де- палленс, Дж. Джоборд	Платоспроможність - позитивний склад оборотних активів підприємства.
В.В. Ковальова	Платоспроможність - наявність у підприємства грошових ресурсів та їхніх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення.
Н.В. Тарасен- ко, В.І. Іващенко	Платоспроможність – найважливіший показник, який характеризує фінансовий стан підприємства.
Л.А. Костирко	Платоспроможність – це готовність підприємства проводити свої першочергові платежі за рахунок поточних надходжень коштів.
В.Г. Артемен- ко, М. А. Бо- люх	Платоспроможність – здатність підприємства своєчасно і повністю виконувати свої платіжні зобов'язання, що витікають з виробничих, торгівельних, кредитних та інших операцій грошового характеру.

Джерело: [19]

Розглянувши вищезазначені трактування поняття «платоспроможність» різними авторами, можна зробити висновок, що багатьох об'єднує однакове розуміння платоспроможності з позиції достатності грошових коштів.

Дослідники в результаті узагальнення наявних визначень сутності платоспроможності підприємства виділяють три підходи щодо її трактування:

- західний – платоспроможність визначається наявністю власних оборотних коштів та здатністю покривати збитки (Й. Ворст, П. Ревентлоу, Дж. Депалленса, Дж. Джоборда);
- російський – платоспроможність визначається як здатність підприємства виконувати свої зобов'язання (В. В. Ковальов, М. М. Крейніна, М.С. Абрютина, А. В. Грачова, Е. І. Уткіна, А. Д. Шеремет);
- вітчизняний - платоспроможність представлена як важливий по-

казник фінансової стійкості (Н. В. Тарасенко, В. І. Іващенко, Є. В. Мних, В.М. Мельник) [19].

Платоспроможність підприємства у ширшому розумінні включає кредитоспроможність, податкоспроможність та ліквідність (рис. 1.1.).

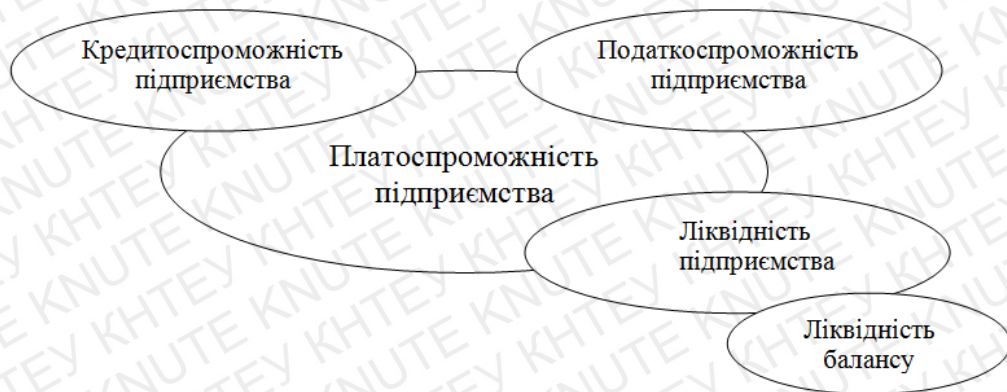

Рис. 1.1. Взаємозв'язок платоспроможності з кредитоспроможністю, податкоспроможністю, ліквідністю підприємства

Джерело: [29]

Доцільним є узагальнене визначення цього поняття, яке найповніше відображає його сутність. Отже, платоспроможність – це здатність підприємства наявними в нього ресурсами своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями [19]. Головною перевагою підходу є заперечення суворої прив'язки до грошових коштів, оскільки за домовленістю сторін підприємство може розрахуватися по своїх боргах й іншим товаром, тобто проводячи бартер.

В ряді робіт вітчизняних та зарубіжних науковців поняття платоспроможності нерідко ототожнюється з ліквідністю, хоча навряд чи це виправдано, оскільки кожне з них має власний економічний зміст.

Слід зазначити, що ліквідність підприємства відображає його здатність розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями наявними оборотними активами шляхом швидкого конвертування їх у грошові кошти, а платоспроможність виявляє здатність підприємства розраховуватися за власними поточними зобов'язаннями тільки наявними на підприємстві грошовими коштами

та їх еквівалентами або товарами.

Ліквідність балансу, що базується на рівновазі активів і пасивів, є основою (фундаментом) платоспроможності й ліквідності підприємства.

Іншими словами, ліквідність – це спосіб підтримки платоспроможності. Але разом з тим, якщо підприємство має високий імідж і постійно платоспроможне, то йому легше підтримувати свою ліквідність.

У економічній літературі найчастіше виділяють два основні види платоспроможності (за часовою ознакою): поточну та очікувану (перспективну).

- Поточна платоспроможність визначається на дату складання балансу. Підприємство вважається платоспроможним при відсутності простроченої заборгованості перед постачальниками, банківськими установами і перед іншими організаціями.

- Очікувана (перспективна) платоспроможність визначається на конкретну дату в майбутньому періоді. Для цього порівнюються прогностичні величини наявності платіжних коштів з терміновими зобов'язаннями підприємства на цю дату.

Отже, платоспроможність – це здатність підприємства наявними в нього ресурсами своєчасно та в повному обсязі розрахуватися по своїм борговим зобов'язанням, що вже настали і потребують негайного погашення, здійснюючи при цьому безперервну фінансово-господарську діяльність [21].

Таким чином, наведені підходи до визначення економічної сутності платоспроможності підприємства дозволять дослідити напрями оцінки, структуру його платоспроможного стану у сучасних умовах ринкової економіки.

Найбільш доцільно розглядати детальніше зовнішні (загальноекономічні) та внутрішні (мікроекономічні) фактори, що впливають на платоспроможність підприємства, оскільки до їх складу належать решта факторів у розрізі вище розглянутих класифікаційних ознак [27, с. 60].

Зовнішніми стосовно підприємства являються ті фактори, на які воно не може впливати або цей вплив може бути незначним (стан економіки, грошова політика, податкова політика, кредитна політика, амортизаційна полі-

тика, стабільність фінансового та валютного ринків, неплатоспроможність партнерів, соціально культурні, демографічні, політичні, правові чинники та розвиток науки і техніки).

До внутрішніх факторів відносять ті, що безпосередньо залежать від форм, методів та організації роботи на самому підприємстві (склад і структура необоротних активів, склад і структура оборотних активів, грошові кошти та їх еквіваленти, сума короткострокових зобов'язань, управління ліквідністю підприємства, дебіторсько-кредиторська заборгованість, фінансове планування, рівень організації бізнес-процесу, договірна дисципліна, рівень техніки, технології та організації виробництва, маркетинг та цінова політика, організація збуту).

Зовнішні і внутрішні фактори пов'язані між собою і впливають на результати діяльності підприємства в різних напрямках: одні – позитивно, інші – негативно. У сучасних умовах нестабільності особливо актуальним стає питання дослідження та врахування всіх факторів, що впливають на платоспроможність підприємства для його успішної діяльності.

На основі узагальнення різних методів оцінки платоспроможності запропоновано розширену систему показників оцінки платоспроможності підприємства, яка дозволяє здійснити розгорнутий аналіз платоспроможності підприємства, виявляти причини її зміни в часі, своєчасно вживати відповідні заходи для покращення фінансового стану та пошуку шляхів удосконалення управління платоспроможністю.

Оцінку платоспроможності проводять як зовнішні, так і внутрішні користувачі інформації. Внутрішні користувачі розраховують показники платоспроможності з метою оцінки та прогнозування діяльності підприємства на перспективу. Зовнішні – користувачі аналітичної інформації, зокрема:

- банківські установи – з метою оцінки рівню кредитоспроможності підприємства.
- інвестори, ділові партнери повинні мати інформацію стосовно фінансових можливостей підприємства за умов надання йому комерційного креди-

ту, позик або відстрочки платежу [6. с. 212-221].

Оцінка платоспроможності проводиться на основі характеристики ліквідності поточних активів. Під ліквідністю підприємства варто розуміти його здатність покривати зобов'язання активами, строк перетворення яких у грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань [24. с. 185-190].

Оцінку платоспроможності підприємства доцільно здійснювати за такими пунктами:

- аналіз ліквідності балансу підприємства;
- оцінка фінансового стану підприємства;
- розрахунок і аналіз основних показників ліквідності;
- розрахунок показників поточної платоспроможності, інтегрального показника та загального показника платоспроможності.

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні засобів (актив балансу), які згруповані за ступенем їх ліквідності і розміщені у порядку зменшення їх ліквідності, із зобов'язаннями (пасив балансу), які згруповані за строками їх погашення та розміщені у порядку зростання термінів [41. с. 116-120]. Баланс вважають ліквідним, якщо виконуються умови, які наведені у табл. 1.2.

Невиконання однієї з перших трьох умов указує на те, що фактична платоспроможність відрізняється від нормативної.

Таблиця 1.2

Аналіз ліквідності балансу

Актив	Значення	Пасив
A1 – найліквідніші активи (грошові кошти)	$\geq$	П1 – найтермінованіші пасиви (поточні зобов'язання, кредиторська заборгованість за послуги)
A2 – активи, що легко реалізуються (дебіторська заборгованість, готова продукція)	$\geq$	П2 – короткострокові пасиви (короткострокові кредити банку)
A3 – активи, що повільно реалізуються (виробничі запаси, незавершене виробництво)	$\geq$	П3 – довгострокові пасиви (довгострокові зобов'язання)
A4 – активи, що важко реалізуються (необоротні активи).	$\leq$	П4 – постійні пасиви (власний капітал)

Джерело: [31]

Показники ліквідності дають можливість оцінити рівень платоспроможності підприємства на певний момент часу, а також у випадку виникнення надзвичайних ситуацій [18, с. 155]. З цією метою застосовують систему коефіцієнтів ліквідності, що розрізняються між собою розміром активів та розглядаються як джерело покриття зобов'язань. Показники, що визначають платоспроможність підприємства, наведено у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Показники платоспроможності підприємства

Назва показника	Призначення показника	Нормативне значення	Розрахунок
Власний оборотний капітал, тис. грн	Позитивне значення свідчить про можливість погашення поточної заборгованості за рахунок оборотних засобів	Збільшення (позитивне значення)	ПА-ПЗ, де ПА – поточні активи; ПЗ – поточні зобов'язання
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Показує, яка частина поточної заборгованості підприємства може бути погашена негайно на дату складання звітності	0,2-0,3	ГК/ПЗ, де ГК – грошові кошти
Коефіцієнт термінової ліквідності	Показує, яка частина поточної заборгованості підприємства може, бути погашена за рахунок готівки та очікуваних надходжень від дебіторів	0,7-0,8	(ГК+ЦП+ДЗ)/ПЗ, де ЦП – високоліквідні цінні папери; ДЗ – дебіторська заборгованість
Коефіцієнт загальної ліквідності	Дозволяє виявити, в якій мірі поточні активи покривають поточні зобов'язання підприємства	2,0-2,5	ОА/ПЗ, де ОА – оборотні активи; ПЗ – поточні зобов'язання
Коефіцієнт ліквідності запасів	Показує, в якій мірі матеріальні цінності покривають поточні зобов'язання підприємства	–	З/ПЗ, де З – матеріальні оборотні засоби (запаси)
Коефіцієнт ліквідності коштів у розрахунках	Показує, в якій мірі очікувані надходження від дебіторів будуть використані для погашення поточних зобов'язань підприємства	–	КР/ПЗ, де КР – кошти у розрахунках
Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	Показує, який розмір кредиторської заборгованості припадає на 1 грн дебіторської	–	КЗ/ДЗ, де КЗ – кредиторська заборгованість
Коефіцієнт мобільності активів	Показує, яку частку в активах підприємства займають оборотні активи	$\geq 0,5$	ОА/А, де А – активи
Коефіцієнт співвідношення активів	Показує рівень співвідношення між оборотними та необоротними активами підприємства	$> 1,0$	ОА/НА, де НА – необоротні активи

Джерело: [31]

Значення, динаміка коефіцієнтів платоспроможності цікавить як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів аналітичної інформації.

Зокрема:

- постачальників – коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- банківські установи – коефіцієнт термінової ліквідності;
- покупців та акціонерів – коефіцієнт загальної ліквідності.

Показники, які не мають нормативного значення, розраховуються аналітиками за потребою, оптимальні значення визначають індивідуально для кожного підприємства. Враховуючи ступінь ліквідності оборотних активів, фінансовий стан підприємства може бути оцінений як на дату складання звітності, так і на довгострокову та короткострокову перспективу (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Оцінка фінансового стану підприємства з урахуванням ступеня ліквідності підприємства

Тип сталості	На дату складання звітності	У короткостроковій перспективі	У довгостроковій перспективі
Абсолютний	$A1 \geq P1$	$A1 \geq P1 + P2$	$A1 \geq P1 + P2 + P3$
Нормальний	$A1 + A2 \geq P1$	$A1 + A2 \geq P1 + P2$	$A1 + A2 \geq P1 + P2 + P3$
Передкризовий (критичний)	$A1 + A2 + A3 \geq P1$	$A1 + A2 + A3 \geq P1 + P2$	$A1 + A2 + A3 \geq P1 + P2 + P3$
Кризовий	$A1 + A2 + A3 \leq P1$	$A1 + A2 + A3 \leq P1 + P2$	$A1 + A2 + A3 \leq P1 + P2 + P3$

Джерело: [31]

Для оцінки поточної платоспроможності на підприємстві розраховують наступні показники (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Показники поточної платоспроможності

Показник	Розрахунок	Позитивна тенденція (нормативне значення)
1. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами (Кз)	$ВОК/ОА$, де ВОК – власний оборотний капітал; ОА – оборотні активи підприємства	$>0,5$
2. Коефіцієнт загальної платоспроможності (Кзп)	A/Z , де А – активи; З – зобов'язання	$\geq 0,2$
3. Коефіцієнт фінансового левериджу (ризiku) (Кфл)	$ДЗ/ВК$, де ДЗ – довготермінові зобов'язання; ВК – власний капітал	$<0,5$ Критичне значення = 1
4. Коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності (Квп)	$K_{n1} + M/T * (K_{n1} - K_{n0})/2$, де K_{n0} – фактичне значення коефіцієнта поточної ліквідності на початок періоду; K_{n1} – фактичне значення коефіцієнта поточної ліквідності на кінець періоду; М – період відновлення (втрати) платоспроможності, міс. ; Т – звітний період, міс	Коефіцієнт відновлення > 1 – можливе відновлення платоспроможності протягом 6 місяців; якщо < 1 – відсутня така можливість; Коефіцієнт втрати < 1 – можлива втрата платоспроможності протягом 3 місяців;
5. Частка кредиторської заборгованості у власному капіталі і дебіторській заборгованості (Ккз)	$КЗ/(ВК+ДМП+ДЗ)$, де КЗ – кредиторська заборгованість; ВК – власний капітал; ДМП – доходи майбутніх періодів; ДЗ – дебіторська заборгованість.	Зниження
6. Коефіцієнт співвідношення чистих оборотних активів із чистими активами (Кчоа)	$ЧОА/ЧА$, де ЧОА – чисті оборотні активи; ЧА – чисті активи.	Збільшення

Джерело: [31]

Для оцінки довготермінової платоспроможності розраховують коефіцієнт фінансового левериджу (фінансового ризику) [5, с. 189]. Методику визначення інтегрального показника та загального показника платоспроможності щодо всіх зобов'язань [5, с. 149] наведено у таблиці 1.6.

Таблиця 1.6

Розрахунок інтегрального показника та загального показника платоспроможності щодо всіх зовнішніх зобов'язань

Показник	Формула	Характеристика
Інтегральний показник	$I_{\text{п}} = \frac{K_{\text{ап}}}{0,2} + \frac{K_{\text{пп}}}{0,5} + \frac{K_{\text{зп}}}{1,0}$	Нормативна величина показника має значення $>3,0$, що свідчить про достатність рівня всіх складових його ознак
Загальний показник платоспроможності щодо всіх зовнішніх зобов'язань	$Пз = \frac{A1+0,5 \cdot A2+0,3 \cdot A3}{П1+0,5 \cdot П2+0,3 \cdot П3}$	Показник свідчить які перспективи має підприємство щодо погашення усіх своїх боргів по залучених фінансових ресурсах, як це вплине на формування нормативної величини залишків активів, що забезпечують безперерйну діяльність підприємства в межах визначеної потужності, якщо всі кредитори одночасно пред'являть йому свої вимоги

Джерело: [31]

Методика аналізу платоспроможності за допомогою коефіцієнтів ліквідності має сенс, якщо мета аналізу – миттєва платоспроможність підприємства. Адже ліквідність – це спроможність активів за короткий проміжок часу перетворюватися з натурально-речовинної форми в грошову. Таким чином, використання показників ліквідності для аналізу перспективної платоспроможності має ряд недоліків: не враховуються перспективні надходження або видатки, та існує можливість ігнорування потенційних зобов'язань.

Також, з метою вчасного запобігання банкрутству підприємства, використовують відповідні показники - коефіцієнти відновлення та втрати платоспроможності. Вони визначаються, як відношення розрахункового значення коефіцієнта покриття до його встановленого максимального нормативу, що дорівнює 2. Коефіцієнт втрати платоспроможності розраховується лише за умову, що структура балансу є задовільною. При цьому, коефіцієнт відновлення платоспроможності визначається за період, який дорівнює шести місяцям, а коефіцієнт втрати платоспроможності розраховується на період, який дорівнює трьом місяцям за формулою:

$$K_{\text{вп}} = [K_{\text{пл1}} + n/12(K_{\text{пл1}} - K_{\text{пл0}})] / 2 \quad (1.1.)$$

де: $K_{\text{вп}}$ – коефіцієнт втрати або відновлення платоспроможності;

$K_{\text{пл}}$ – значення коефіцієнта поточної ліквідності на кінець або початок звітного періоду;

n – період відновлення платоспроможності (для коефіцієнта відновлення платоспроможності $n = 6$, а для коефіцієнта втрати платоспроможності $n = 3$).

Відповідно, коефіцієнт відновлення платоспроможності, що приймає значення більше 1, свідчить про наявність реальної можливості в підприємства відновити свою платоспроможність протягом півроку. А коефіцієнт втрати платоспроможності, що приймає значення більше 1, свідчить про наявність реальної можливості в підприємства не втратити платоспроможність у найближчі три місяці.

Поряд з показниками грошових потоків, коефіцієнт обслуговування боргу є важливим в системі показників поточної платоспроможності підприємства. На його основі відбувається прийняття управлінських рішень щодо залучення кредитних ресурсів. Даний показник характеризує здатність підприємства обслуговувати свої зобов'язання за рахунок чистого грошового потоку від операційної діяльності.

Підсумовуючи наведені дані, можна зробити висновок, що використання показників ліквідності, наведених вище, має місце при розрахунку термінової або миттєвої платоспроможності. А такі показники, як коефіцієнти відновлення та втрати платоспроможності, коефіцієнти ліквідності та ефективності грошового потоку, а також коефіцієнт обслуговування боргу, - доцільні за умови розрахунку платоспроможності підприємства в короткостроковій перспективі. Адже, можливість надходження грошових коштів не лише внаслідок реалізації активів, а й через рахунок залучення додаткових зовнішніх коштів, характеризує ліквідність підприємства в цілому, а не лише миттєву здатність активів перетворюватися на гроші. Підсумки аналізу доцільності використання різних методик розрахунку платоспроможності наведені у табл. 1.7.

Таблиця 1.7.

Аналіз доцільності використання різних підходів до встановлення платоспроможності за її видами

Вид платоспроможності

Методика аналізу за видами платоспроможності	Миттєва	Поточна	Перспективна
	1. Аналіз ліквідності балансу: - порівняння активів і зобов'язань за групами ліквідності; 2. Аналіз відносних та абсолютно-го показників ліквідності: - коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття), - коефіцієнт швидкої ліквідності (коефіцієнт термінової платоспроможності, коефіцієнт проміжного покриття), - коефіцієнт абсолютної ліквідності («кислотний тест»); - чистий оборотний капітал.	1. Аналіз ліквідності та ефективності грошових потоків; 2. Аналіз коефіцієнтів відновлення та втрати платоспроможності; 3. Аналіз необхідності залучення кредитних ресурсів: - коефіцієнт обслуговування боргу.	1. Аналіз типу фінансової стійкості: - тривимірний показник типу фінансової стійкості; 2. Аналіз відносних показників фінансової стійкості: - коефіцієнти автономії та фінансової залежності, - коефіцієнт маневреності власного капіталу, - коефіцієнти фінансової стабільності та ризику, - коефіцієнти структури довгострокових джерел фінансування; 3. Експрес-аналіз фінансового стану: - коефіцієнт Бівера; 4. Тривалість фінансового циклу.

Джерело: [19]

Як видно з таблиці, для аналізу перспективної платоспроможності використовують розрахунки фінансового циклу підприємства й коефіцієнта Бівера, а також абсолютних та відносних показників фінансової стійкості.

За методикою Мниха Є.В. аналіз платоспроможності зводиться до розрахунку наступних відносних показників: коефіцієнт абсолютної платоспроможності, як відношення суми грошових коштів в національній та іноземній валюті до короткострокових зобов'язань з нормативними межами 0,1 - 0,2; коефіцієнт термінової платоспроможності, який розраховується як відношення грошових коштів, їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій до короткострокових зобов'язань за платежами (0,25-0,35); коефіцієнт проміжної платоспроможності, який визначається як відношення суми грошових коштів, їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій, реальної короткострокової дебіторської заборгованості до короткострокових зобов'язань за платежами (0,7-0,8); коефіцієнт загальної платоспроможності, який визначається як відношення суми оборотних активів до короткострокових зобов'язань (2-2,5) [22, с. 203-205]. Вказані показники за методикою визначення та нормативними значеннями в значній мірі відповідають показникам ліквідності. Складність використання показника проміжної платоспроможності при проведенні аналізу зовнішніми користувачами обумовлена відсутністю інформації про реальну дебіторську заборгованість.

Серед недоліків коефіцієнтного аналізу платоспроможності підприємства є: його статичний характер, тобто на певну дату за даними балансу, необ'єктивність величини коефіцієнтів ліквідності, в результаті врахування в складі оборотних активів неліквідних запасів, простроченої дебіторської заборгованості, наявності потенційних зобов'язань, які не відображено в балансі; неврахування виплат, що обумовлюють перспективні грошові потоки з метою прогнозування платоспроможності [22, с. 288].

Лахтіонова Л.А. враховуючи процеси глобалізації та стандартизації фінансової звітності в різних країнах пропонує більш жорстко оцінити платоспроможність і виділяє її поняття та ознаки у зовнішньому та внутрішньому аналізі [17, с. 7]. На думку автора ознакою платоспроможності у зовнішньому фінансовому аналізі є наявність самих грошових коштів і їх величин до поточних зобов'язань, незалежно від терміну їх сплати, в розмірі 5-15%, за

даними фінансової звітності [17, с. 18]. Тобто це означає постійну наявність у підприємства грошових коштів, можливість сплатити борги за будь-якою вимогою позичальника. Автор пропонує здійснювати оцінку в зовнішньому фінансовому аналізі з використанням головного показника зовнішнього коефіцієнта платоспроможності, який визначається на основі співвідношення грошових коштів (без їх еквівалентів) до поточних зобов'язань і характеризує частку поточних зобов'язань, яку підприємство може погасити в поточний момент. Платоспроможність у внутрішньому фінансовому аналізі характеризується можливістю підприємства здійснювати наявними грошовими коштами всі необхідні платежі в момент здійснення господарської операції, сплатити всі прострочені зобов'язання, оперативні зобов'язання на протязі 30 днів та покрити 5-10% поточних зобов'язань, термін сплати яких настає після 30 днів з моменту проведення аналізу [17, с. 10]. Автор пропонує в процесі зовнішнього аналізу платоспроможності паралельно оцінювати ліквідність суб'єкта господарської діяльності.

Власова Н.О. обґрунтовує використання показників оборотності коштів вкладених в майно підприємства для оцінки платоспроможності [7, с. 76], що дає можливість визначити причини зміни показників ліквідності.

Оперативний аналіз поточної платоспроможності проводиться на основі формування платіжного календаря, в якому відображають очікувані надходження грошових коштів в розрізі джерел їх формування та строкові платіжні зобов'язання на відповідному проміжку часу [7, с. 112]. Позитивним є те, що при виявленні незбалансованості платіжного календаря підприємство змушене оперативно приймати заходи, щодо збільшення обсягів реалізованої продукції, вдосконалювати розрахунки в сфері її споживання і т.п., тобто реально впливати на рівень платіжних можливостей, на відміну від результатів коефіцієнтного аналізу.

Під забезпеченням платоспроможності підприємства розуміють систематичні заходи організаційного характеру, націлені на ефективне управління платоспроможністю підприємства, оперативне виявлення ознак неспромож-

ності здійснення обов'язкових платежів у встановлений термін та створення передумов для своєчасного подолання цієї проблеми. Об'єктом забезпечення платоспроможного стану підприємства виступає виробнича та фінансово-економічна діяльність, у результаті здійснення якої виникають договірні відносини між суб'єктами господарювання, працівниками підприємства, державою та іншими кредиторами, пов'язані з виконанням прийнятих договірних зобов'язань щодо сплати коштів за отриману продукцію, товари, роботи, послуги; щодо виплати заробітної плати, сплати податків та інших платежів.

Рис. 1.8. Основні завдання управління платоспроможністю підприємства
Джерело: [25]

Несвоєчасне виконання договірних зобов'язань підприємством призводить до недовіри з боку ділових партнерів, до складнощів у майбутньому, пов'язаних із необхідністю завойовувати репутацію надійного ділового партнера. Невиконання зобов'язань може привести до порушення справи про банкрутство підприємства.

Управління платоспроможністю підприємства є необхідним етапом у досягненні головної мети діяльності підприємства – зростання його ринкової

вартості.

Основними вимогами (принципами) управління платоспроможністю підприємства визначено системний підхід, прибутковість, ліквідність, стійкість, оптимальність й ефективність [25].

- 1) системний підхід передбачає урахування всіх видів ресурсів, що використовуються на підприємстві, усіх напрямів і видів діяльності, за якими передбачається здійснення платежів або отримання коштів;
- 2) принцип прибутковості визначає отримання позитивного фінансового результату від здійснення діяльності, який є свідченням правильності обраної стратегічної поведінки й джерелом покриття зобов'язань;
- 3) принцип ліквідності використовується для забезпечення резерву ресурсів (оборотних активів) у випадку необхідності дострокового погашення зобов'язань;
- 4) принцип стійкості визначає досягнення платоспроможного стану підприємством у довгостроковому періоді, що досягається дотриманням оптимальних співвідношень між власним і залученим капіталом;
- 5) принцип оптимальності передбачає використання сучасних методів аналізу, планування, організації та контролю при забезпеченні платоспроможності підприємства;
- 6) принцип ефективності полягає в повній реалізації запланованих завдань і функцій управління для досягнення основної мети, тобто здатності підприємства своєчасно в повному обсязі виконувати платіжні вимоги кредиторів [3, 6].

Здійснення аналізу платоспроможності ґрунтується на використанні системи показників, перелік яких залежить від методичного підходу до визначення їх рівня. До системи фінансових коефіцієнтів, які дозволяють зіставити вартість поточних активів із сумою поточних зобов'язань належать: коефіцієнт абсолютної платоспроможності, коефіцієнт проміжної платоспроможності, коефіцієнт загальної платоспроможності та коефіцієнт забезпе-

ності власними коштами. Щоб проводити аналіз платоспроможності, підприємства постійно використовують показники платоспроможності підприємства, вони базуються на системі показників, які можна розділити на три групи: показники статичної платоспроможності, показники динамічної платоспроможності та показники перспективи платоспроможності [21].

Управління платоспроможністю полягає в аналізі та управлінні рухом грошових потоків, передбачає цілеспрямований вплив на процеси акумуляції грошових коштів, тобто їхнє витрачання та перерозподіл. Для ефективного управління платоспроможністю необхідно визначити, які види діяльності і елементи активів чи пасивів сприяли зростанню чи зменшенню грошових коштів, і якою мірою.

При цьому обов'язково потрібно врахувати особливості та тривалість операційного та фінансового циклів підприємства в розрізі окремих видів діяльності, а потім визначати, в якому напрямку необхідно змінити ці чи інші статті бухгалтерської звітності, щоб сума грошового потоку збільшилася. Проведення аналізу платоспроможності базується на використанні системи оцінювальних показників, перелік яких залежить від методичного підходу до визначення їх рівня [13, с.410].

Управління платоспроможністю підприємства є важливою ланкою управлінської діяльності, яка забезпечує основну мету функціонування суб'єкта господарювання - отримання максимального прибутку й рентабельності активів, забезпечення стабільного стійкого фінансового стану підприємства та знаходження рішення щодо його покращення. Практична реалізація функцій управління здійснюється за допомогою системи методів.

Сучасні економічні умови господарювання вимагають від керівництва нових підходів до управління ліквідністю та платоспроможністю з урахуванням швидкої зміни зовнішнього середовища і необхідності розробки захисних заходів з метою зменшення його негативного впливу на результати фінансово-господарської діяльності. При цьому потрібно застосувати системний підхід та в комплексі формувати політику управління ліквідністю і пла-

тоспроможністю, основними складовими якої є: управління платоспроможністю; управління ліквідністю активів; взаємопов'язане управління ліквідністю, доходністю та ризиком підприємства. Тактичні завдання управління ліквідністю і платоспроможністю пов'язані з оптимізацією величини та структури оборотних активів і полягають у виборі відповідної політики управління запасами, грошовими коштами, дебіторською заборгованістю. При цьому можуть використовуватися дві тактики вибору величини оборотних активів залежно від їх співвідношення з обсягами реалізації: обмежуюча та гнучка. При використанні обмежуючої тактики підтримується обсяг оборотних активів на мінімально можливому рівні. Така тактика зменшує витрати на обслуговування оборотних активів, мінімізує ризик втрат при використанні оборотних коштів, але дана модель обмежує можливості підприємства щодо збільшення прибутків за рахунок розширення обсягів діяльності. Обґрунтовуючи доцільність використання обмежуючої тактики вітчизняними суб'єктами господарювання, слід зазначити, що при всіх позитивних моментах вона збільшує ризик, пов'язаний із формуванням оборотних коштів. Що ж до ліквідності, то якщо підприємство має невеликий обсяг поточних зобов'язань і намагається якомога зменшити зайві запаси та безнадійну дебіторську заборгованість, дана політика може підтримувати необхідний рівень ліквідності. Але при значних розмірах поточних зобов'язань і обмежених обсягах оборотних активів ліквідність підприємства буде низькою. Тому, як на наш погляд, більшого поширення повинна набути гнучка тактика, основний зміст якої полягає у забезпеченні високого співвідношення між поточними активами і обсягом реалізації, тобто підприємство збільшує такі статті балансу, які забезпечують можливість збільшення обсягів виробництва при відповідній зміні кон'юнктури ринку і дозволяє стимулювати обсяг продажів за рахунок надання відстрочки платежів. До таких статей можна віднести: грошові кошти, цінні папери, страхові і резервні запаси. В результаті ліквідність підприємства збільшується. Проте дана політика є витратною і управління оборотними активами має будуватися на виборі між витратами, пов'язаними зі збільшен-

ням оборотних активів, і вигодами від збільшення оборотних активів. В практиці одночасне досягнення необхідної рентабельності та ліквідності, як правило, виступають у протиріччя. Тому управління ліквідністю підприємства потрібно будувати на засадах постійного компромісу з урахуванням визначених пріоритетів і необхідності одночасної мінімізації ризику втрати платоспроможності та ризику втраченої вигоди.

Фінансова стабілізація підприємства в умовах кризової ситуації послідовно здійснюється за такими основними етапами:

- усунення неплатоспроможності;
- відновлення фінансової стійкості;
- зміна фінансової стратегії з метою прискорення економічного зростання.

Кожному етапу фінансової стабілізації підприємства відповідають певні механізми, які у практиці фінансового менеджменту поділяють на оперативний, тактичний і стратегічний. Схематично це зображено на рис.1.9.

Рис. 1.9. Основні етапи управління платоспроможністю підприємства
Джерело [28]

Оперативний механізм фінансової стабілізації – система заходів, яка, з одного боку, передбачає зменшення поточних зовнішніх і внутрішніх фінансових зобов'язань підприємства, а з іншого – збільшення грошових активів,

що забезпечують ці зобов'язання [28]. Принцип «відсікання зайвого», що лежить в основі цього механізму, визначає необхідність скорочення розмірів як поточних потреб, що викликають відповідні фінансові зобов'язання, так і окремих ліквідних активів із метою їх термінової конвертації у грошову форму.

Для забезпечення високого рівня платоспроможності підприємства потрібно постійно здійснювати аналіз господарської діяльності, який полягає у вивченні балансу підприємства за активом та пасивом, оцінці фінансових результатів і напрямків використання прибутку, а також виконання таких завдань як забезпечення підприємства необхідною кількістю оборотних активів, виборі оптимальної структури капіталу та ефективних і раціональних напрямків його використання, розробка поточних і перспективних планів розвитку підприємства та здійснення контролю за їх виконанням, з врахуванням всіх можливих ризиків.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «Видавничий Дім» «Аква-

Терм»

2.1. Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності ТОВ «Видавничий Дім» «Аква-Терм»

ТОВ «Видавничий Дім» «Аква-Терм» – профільне підприємство, основний напрямок діяльності – випуск професійної літератури про технології тепло-, водопостачання і водопідготовки. Підприємство видає журнали як для фахівців, що працюють в галузі опалення, водопостачання, водопідготовки та енергозбереження, так і для кінцевих користувачів обладнання. Спектр діяльності ТОВ «Аква-Терм Україна» включає також організацію науково-практичних конференцій і надання рекламних послуг.

За час свого існування ТОВ «Аква-Терм Україна» зарекомендувало себе в якості надійного й стабільного партнера, у наслідок чого істотно виросла кількість замовників, напрямків діяльності, постійно вдосконалюється виробнича діяльність.

Проаналізуємо фінансові результати підприємства у табл. 2.1 (за звітними даними у додатку А).

Таблиця 2.1

Фінансові результати ТОВ "Аква-Терм" за 2015-2017 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення (+, -)		у % 2017 р. до:	
				2016 р. від 2015 р.	2017 р. від 2016 р.		
	сума, тис. грн.	сума, тис. грн.	сума, тис. грн.	сума, тис. грн.	сума, тис. грн.	2016 р. від 2015 р.	2017 р. від 2016 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Дохід (ви-	78792,1	94304,0	69996,	15511,	-	19,7	-25,8

ручка) від реалізації		0	9	24308, 0		
--------------------------	--	---	---	-------------	--	--

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Податок на додану вартість	13117,6	15717,0	11666,0	2599,4	-4051,0	19,8	-25,8
Чистий дохід (виручка) від реалізації	65602,3	78507,0	58330,0	12904,7	-20177,0	19,7	-25,7
Собівартість реалізованої продукції	48538,6	61307,0	45056,0	12768,4	-16251,0	26,3	-26,5
Валовий прибуток (збиток)	17063,7	17200,0	13274,0	136,3	-3926,0	0,8	-22,8
Інші операційні доходи	1756,3	1200,0	1175,0	-556,3	-25,0	-31,7	-2,1
Адміністративні витрати	5119,8	5473,0	4466,0	353,2	-1007,0	6,9	-18,4
Інші операційні витрати	2538,6	2441,0	1745,0	-97,6	-696,0	-3,8	-28,5
Фінансові результати від операційної діяльності	1853,2	-827,0	-1197,0	-2680,2	-370,0	144,6	44,7
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	2217,3	-591,0	-1219,0	-2808,3	-628,0	126,7	106,3
Фінансові	1406,5	-895,0	-	-	-324,0	163,6	36,2

результати від звичайної діяльності			1219,0	2301,5			
Чистий прибуток (збиток)	1406,5	-895,0	- 1219,0	- 2301,5	-324,0	163,6	36,2

Дані табл. 2.1 показують, що у 2017 р. підприємство отримало 1219 тис. грн. чистого збитку. За останні три роки сума прибутку знизилась – на 2301,5 тис. грн, що негативно характеризує роботу підприємства.

За даними балансу у табл. 2.2 проведемо аналіз майна та джерел формування капіталу підприємства (додаток А).

Таблиця 2.2

Склад і структури майна ТОВ «Аква-Терм» за 2015-2017 рр.

Актив балансу (Пасив балансу)	Абсолютна величина, тис.грн.			Зміни 2016 р. до 2015 р.		Зміни 2017 р. до 2016 р.	
	2015 р.	2016 р.	2017 р.	в абсолютній величині, тис грн	темп росту,%	в абсолютній величині, тис грн	темп росту,%
1	2	3	4	5	6	7	8
Актив							
Майно-всього	25798,4	26436,0	23656,0	637,6	102,5	-2780,0	89,5
1. Необоро-	14455,	14282,	13600,	-173,2	98,8	-682,0	95,2

тні активи, у т.ч.	2	0	0				
Основні засоби	14234,8	13273,0	13507,0	-961,8	93,2	234,0	101,8
Оборотні активи	11227,6	12045,0	9959,0	817,4	107,3	-2086,0	82,7
Витрати майбутніх періодів	115,6	109,0	97,0	-6,6	94,3	-12,0	89,0
Оборотні виробничі фонди	3397,1	2945,0	3204,0	-452,1	86,7	259,0	108,8
Виробничі запаси	2690,5	2624,0	2767,0	-66,5	97,5	143,0	105,4
Фонди обігу	7800,5	9203,0	6836,0	1402,5	118,0	-2367,0	74,3
Готова продукція та товари	618,2	1432,0	1609,0	813,8	231,6	177,0	112,4
Поточна дебіторська заборгованість	4760,5	6442,0	4760,0	1681,5	135,3	-1682,0	73,9
Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	1451,8	1328,0	467,0	-123,8	91,5	-861,0	35,2

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Пасив							
Джерела формування майна - всього	25798,4	26436,0	23656,0	637,6	102,5	-2780,0	89,5
Власний капітал	21708,4	20407,0	18909,0	-1301,4	94,0	-1498	92,7
Поточні зобов'язання	4090,0	6029,0	4747,0	1939,0	147,4	-1282,0	78,7

Як свідчать розрахунки у табл. 2.1, у 2016 р., порівняно з 2015 р. вартість майна підприємства збільшилась на 637,6 тис. грн., а у порівнянні 2017 р., з 2016 р., навпаки, скоротилась на 2780 тис. грн. При цьому, необоротні активи знизилась у 2016 р., порівняно з 2015 р. – на 173,2 тис. грн., а у порівнянні 2017 р. з 2016 р. – на 682 тис. грн. Необоротні активи підприємства представлені, насамперед, основними засобами, вартість яких у 2016 р., порівняно з 2015 р. зменшилась – на 961,8 тис. грн., а у 2017 р., порівняно з 2016 р., навпаки, зросла на 234 тис. грн., що свідчить про оновлення основних засобів на підприємстві.

Зростання оборотних активів пояснюється збільшенням як оборотних виробничих фондів (у 2016 р., порівняно з 2015 р. – на 452,1 тис. грн., а у 2017 р., порівняно з 2016 р. – на 259 тис. грн.), так і фондів обігу (у 2016 р., порівняно з 2016 р. – на 1402,5 тис. грн., а у 2017 р., порівняно з 2016 р., навпаки, відбулося скорочення на 2367 тис. грн.).

Негативною характеристикою складу майна є збільшення поточної дебіторської заборгованості (у 2016 р., порівняно з 2015 р. – на 1681,5 тис. грн., а у 2017 р., порівняно з 2016 р., навпаки, скорочення на 1682 тис. грн.). Разом з тим, підприємство має низький рівень забезпеченості високоліквідними оборотними активами. Залишок грошових коштів і поточ-

них фінансових інвестицій зменшився у 2016 р., порівняно з 2015 р. – на 123,8 тис. грн., а у 2017 р., порівняно з 2016 р. – на 861 тис. грн.

За даними балансу збільшення вартості капіталу на 637,7 тис.грн. у 2016 р., порівняно з 2015 р., а у порівнянні 2017 р., з 2016 р., навпаки скорочення на 2780 тис. грн., відбулося за рахунок зростання резервного капіталу та суми нерозподіленого прибутку. За період, що аналізується поточні зобов'язання у 2016 р., порівняно з 2015 р. збільшились на 1939 тис. грн., а у 2017 р., порівняно з 2016 р., навпаки, знизились на 1282 тис. грн. Серед них, сума кредиторської заборгованості зросла у 2016 р., порівняно з 2015 р. – на 1688,8 тис. грн., а у 2017 р., порівняно з 2016 р., навпаки, зменшилась – на 476 тис. грн. Короткострокові кредити банків – відсутні. Показники оцінки майнового стану ТОВ «Аква-Терм» наведені у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Показники оцінки майнового стану ТОВ «Аква-Терм»
за 2015-2017 рр.

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Абсолютне відхилення (+;-) від		Відносне відхилення, у %	
				2016 р. від 2015 р.	2017 р. від 2016 р.	2016 р. від 2015 р.	2017 р. від 2016 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	32858,4	34028,2	35112,5	1169,8	1084,3	103,6	103,2
Вартість основних засобів, що вибули, тис. грн	9021,0	9715,0	11975,0	694,0	2260,0	107,7	123,3

Знос, тис. грн.	19429, 6	21119,0	22326, 0	1689,4	1207,0	108,7	105,7
Придбано ос- новних засо- бів, тис. грн.	16666, 0	686,0	6329,0	-15980	5643,0	4,1	922,6

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,409	0,379	0,364	-0,029	-0,015	x	X
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,591	0,621	0,636	0,029	0,015	x	X
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,507	0,020	0,180	-0,487	0,160	x	X
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,275	0,285	0,341	0,011	0,056	x	X

Показники оцінки майнового стану підприємства у 2017 р. зазнали змін. Коефіцієнт придатності основних засобів у 2016 р. порівняно з 2015 р. зменшився на 0,029, а у 2012 р. порівняно з 2016 р. – на 0,015.

Коефіцієнт зносу основних засобів у 2016 р. порівняно з 2015 р. збільшився на 0,029, а у 2012 р. порівняно з 2016 р. – на 0,015.

Коефіцієнт оновлення основних засобів у 2016 р. порівняно з 2015 р. збільшився на 0,011, а у 2017 р. порівняно з 2016 р. – на 0,056.

Далі проведемо аналіз показників ділової активності ТОВ "Аква-Терм" у табл. 2.3.

Ріст даних показників говорить про підвищення ефективності використання ресурсів. Коефіцієнт оборотності активів у 2017 р. зменшився на 0,677 порівняно з 2016 р., коефіцієнт оборотності власного капіталу також зменшився на 0,76, що є негативним.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшився до 3,602, а коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості на 9,484 що є негативним результатом.

Таблиця 2.4

Показники ділової активності ТОВ "Аква-Терм" за 2015-2017 рр.

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Абсолютне відхи- лення (+;-) від		Відносне відхи- лення, у %	
				2016 р. від 2015 р.	2017 р. від 2016 р.	2016 р. від 2015 р.	2017 р. від 2016 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	65602, 3	78507, 0	58330, 0	12904,7	-20177,0	119,7	74,3
Середньоріч- на вартість активів, тис. грн.	25753, 2	26117, 2	25046, 0	364,0	-1071,2	101,4	95,9
Середньоріч- на вартість оборотних ак- тивів, тис. грн.	11291, 6	11636, 3	11002, 0	344,7	-634,3	103,1	94,5
Середньоріч- на вартість запасів, тис. грн.	5104,5	4696,1	4595,0	-408,4	-101,1	92,0	97,8
Середньоріч- на величина дебіторської заборгованос- ті, тис. грн.	4388,5	5601,2	5601,0	1212,7	-0,2	127,6	100,0

Середньорічна величина власного капіталу, тис. грн.	21999,5	21057,7	19698,0	-941,8	-1359,7	95,7	93,5
Середньорічна величина кредиторської заборгованості, тис. грн.	2205,9	3126,6	3733,0	920,7	606,4	141,7	119,4

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт оборотності активів	2,547	3,006	2,329	0,459	-0,677	x	x
Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	5,810	6,747	5,302	0,937	-1,445	x	x
Коефіцієнт оборотності запасів	12,852	16,717	12,694	3,866	-4,023	x	x
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	14,949	14,016	10,414	-0,933	-3,602	x	x
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2,982	3,728	2,961	0,746	-0,767	x	x
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	29,739	25,109	15,626	-4,630	-9,484	x	x
Період обороту активів	141,3	119,8	154,6	-21,6	34,8	x	x
Період обороту власного капіталу	120,7	96,6	121,6	-24,2	25,0	x	x
Період обороту дебіторської заборгованості	24,1	25,7	34,6	1,6	8,9	x	x

Період обороту кредиторської заборгованості	12,1	14,3	23,0	2,2	8,7	x	x
---	------	------	------	-----	-----	---	---

Аналіз фінансових результатів є одним із найважливіших напрямів оцінки ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємства.

Проаналізуємо фінансові результати підприємства у табл. 2.5 (за звітними даними у додатку А).

Таблиця 2.5

Фінансові результати ТОВ "Аква-Терм" за 2015-2017 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення (+, -)		у % 2017 р. до:	
				2016 р. від 2015 р.	2017 р. від 2016 р.		
	сума, тис. грн.	сума, тис. грн.	сума, тис. грн.	сума, тис. грн.	сума, тис. грн.	2016 р. від 2015 р.	2017 р. від 2016 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Дохід (виручка) від реалізації	78792,1	94304,0	69996,0	15511,9	-24308,0	19,7	-25,8
Податок на додану вартість	13117,6	15717,0	11666,0	2599,4	-4051,0	19,8	-25,8
Чистий дохід (виручка) від реалізації	65602,3	78507,0	58330,0	12904,7	-20177,0	19,7	-25,7
Собівар-	48538,6	61307,0	45056,	12768,	-	26,3	-26,5

тість реалі- зованої продукції			0	4	16251,0		
Валовий прибуток (збиток)	17063,7	17200,0	13274, 0	136,3	-3926,0	0,8	-22,8
Інші опера- ційні дохо- ди	1756,3	1200,0	1175,0	-556,3	-25,0	-31,7	-2,1
Адмініст- ративні ви- трати	5119,8	5473,0	4466,0	353,2	-1007,0	6,9	-18,4
Інші опера- ційні ви- трати	2538,6	2441,0	1745,0	-97,6	-696,0	-3,8	-28,5

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
Фінансові результати від операційної діяльності	1853,2	-827,0	- 1197,0	- 2680,2	-370,0	144,6	44,7
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	2217,3	-591,0	- 1219,0	- 2808,3	-628,0	126,7	106,3
Фінансові результати від звичайної діяльності	1406,5	-895,0	- 1219,0	- 2301,5	-324,0	163,6	36,2
Чистий прибуток (збиток)	1406,5	-895,0	- 1219,0	- 2301,5	-324,0	163,6	36,2

Суттєвим є зниження суми валового прибутку на підприємстві у 2017 р., порівняно з 2016 р. – на 3926 тис. грн. (22,8 %). Причинами таких змін можуть бути зменшення фізичного обсягу реалізованої продукції, зниження собівартості реалізованої продукції.

Далі необхідно проаналізувати відносні показники ефективності діяльності – рентабельність. Рентабельність – це відносний показник, тобто рівень прибутковості, що вимірюється у відсотках (табл. 2.6, додаток А).

Таблиця 2.6

Показники рентабельності (збитковості) ТОВ "Аква-Терм"
за 2015-2017 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Абсолютне відхилення (+,-) 2017 р. від		Відносне відхилення, у % 2017 р. до	
				2015 р.	2016 р.	2015 р.	2016 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий прибуток, тис. грн.	1405,3	-895,0	-1219,0	-2300,3	-324,0	-63,7	136,2
Вартість активів, тис. грн.	25798,4	26435,0	23656,0	636,6	-2779,0	102,5	89,5
Витрати, тис. грн.	65505,4	80534,0	60702,0	15028,6	-19832,0	92,7	75,4
Обсяг реалізації продукції, тис. грн.	78792,1	94304,0	69996,0	15511,9	-24308,0	119,7	74,2
Власний капітал, тис. грн.	21708,4	20407,0	18909,0	-2799,4	-1498,0	94,0	92,7
Рентабельність (збитковість) активів, %	5,4	3,4	5,2	-2,0	1,8	x	X
Рентабельність (збитковість) витрат, %	2,1	1,1	2,0	-1,0	0,9	x	X

Рентабельність (збитковість) реалізації про- дукції, %	1,8	0,9	1,7	-0,9	0,8	x	X
Рентабельність (збитковість) власного капі- талу, %	8,2	5,2	9,2	-3,0	4,0	x	X

Дані табл. 2.6 свідчать, рентабельність активів показує, який прибуток має підприємство з 100 грн., які вкладені у майно. За період, що ми аналізуємо, цей показник знижується. Так, якщо у 2016 р. він становив 5,4 %, то у 2017 р. зріс до 1,8 %. А це свідчить про збільшення суми прибутку.

Рентабельність витрат показує, відношення прибутку до витрат. Так, у 2017 р. вони становили 2 %, а у порівнянні з 2016 р. підвищились на 0,9 %, проте у порівнянні 2017 р. з 2016 р. вони скоротились на 1%.

Рентабельність реалізації продукції показує, який прибуток має підприємство з 100 грн. реалізованої продукції, і цей прибуток у 2017 р. становить 1,7 %, що свідчить про його загальне зростання за аналізований період на 0,8 %. Саме від обсягу реалізованої продукції залежить, як швидко підприємство зможе покрити витрати на виробництво цієї продукції.

Рентабельність власного капіталу показує, який прибуток має підприємство з 100 грн. власних коштів. Показник постійно коливається, спочатку він був 8,2 % (2015 р.), потім 5,2 % (2016 р.) і у 2017 р. становить 9,2 %.

Проведений аналіз господарської діяльності ТОВ "Аква-Терм" дає підстави стверджувати про наявність негативних тенденцій, які характеризують діяльність на підприємстві як неефективну, про що свідчать показники рентабельності.

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства є забезпечення стабільності його діяльності з позиції довгострокової перспективи. Вона пов'язана із загальною структурою балансу, рівнем залежно-

сті суб'єкта господарювання від кредиторів та інвесторів.

Отже, для підвищення ефективності основних засобів потрібно провести заміну і модернізацію застарілого обладнання, використовуючи нові види верстатів і машин (автоматичні, напіваавтоматичні, а також з програмним управлінням), які забезпечують високу досконалість та економічність технологічних процесів.

2.2. Оцінка платоспроможності ТОВ «Аква-Терм»

Оцінку платоспроможності проводять за системою узагальнюючих та часткових показників. Розрахунок узагальнюючих показників дає змогу оцінити фінансовий стан підприємства, виходячи із ступеня забезпеченості підприємства робочим капіталом (табл. 2.7, додаток А).

Таблиця 2.7

Показники фінансової стійкості ТОВ "Аква-Терм" за 2015-2017 рр.

(тис. грн.)

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Абсолютне відхилення (+,-)	
				2016 р. від 2015 р.	2017 р. від 2016 р.
1	2	3	4	5	6
Власні оборотні кошти	7253,2	6125	5309	-1128,2	-816
Довгострокові зобов'язання	-	-	-	-	-
Короткострокові кредити і позики	-	-	98,0	-	98,0
Запаси	5015,3	4377,0	4813,0	-638,3	436,0
Наявність власних обо-	7253,2	6125,0	5309,0	-1128,2	-816,0

ротних коштів і довгострокових зобов'язань для формування запасів					
Загальна величина основних джерел формування запасів	7253,2	6125,0	5407,0	-1128,2	-718,0
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів для формування запасів	2237,9	1748,0	496,0	-489,9	-1252,0
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів і довгострокових зобов'язань для формування запасів	2237,9	1748,0	496,0	-489,9	-1252,0
Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини основних джерел формування запасів	2237,9	1748,0	594,0	-1643,9	-1154,0

Аналіз даних табл. 2.7 свідчить, що при зростанні у 2017 р., порівняно з 2016 р. запасів на 436 тис.грн. підприємство забезпечило приріст власних оборотних коштів на 718 тис.грн. У підсумку надлишок власних оборотних коштів на формування запасів скоротився з 2237,9 до 594 тис.грн. Отже, підприємство має ознаки абсолютної фінансової стійкості.

З категорією ліквідності тісно пов'язане поняття платоспроможності, яке характеризує здатність підприємства своєчасно й повністю виконати свої платіжні зобов'язання, що випливають із кредитних та інших операцій грошового характеру і мають певні терміни оплати.

За даними табл. 2.8 проведемо аналіз показників, що характеризують ліквідність та платоспроможність підприємства.

Таблиця 2.8

Показники платоспроможності ТОВ "Аква-Терм" за 2015-2017 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Абсолютне	Відносне від-
-----------	---------	---------	---------	-----------	---------------

				відхилення (+,-)		хилання, у %	
				2016 р. від 2015 р.	2017 р. від 2016 р.	2016 р. від 2015 р.	2017 р. від 2016 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Грошові кошти, тис. грн.	1451,8	1328,0	467,0	-123,8	91,5	-861,0	35,2
Поточні зобов'язання, тис. грн.	4090,0	6029,0	4747,0	1939,0	-1282,0	147,4	78,7
Поточна дебіторська заборгованість, тис. грн.	4760,5	6442,0	4760,0	1681,5	135,3	-1682,0	73,9
Інші оборотні активи, тис. грн.	1,0	1,0	-	-	-	-	-
Оборотні активи	11227,6	12045,0	9959,0	817,4	107,3	-2086,0	82,7
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,355	0,220	0,098	-0,135	-0,122	х	х
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,519	1,289	1,101	-0,230	-0,188	х	х
Загальний коефіцієнт ліквідності	2,745	1,998	2,098	-0,747	0,100	х	х

З даних табл. 2.8 зробимо висновок, що коефіцієнти ліквідності відповідають нормативним значенням.

Ліквідність підприємства – це його здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань. Вона характеризується спів-

відношенням величини його високоліквідних активів (товарні запаси, грошові кошти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість та поточні зобов'язання) і короткострокової заборгованості. Результат розраховується як коефіцієнт ліквідності за інформацією з відповідної фінансової звітності.

Аналіз ліквідності передбачає складання балансу ліквідності (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Показники ліквідності балансу ТОВ "Аква-Терм" за 2015-2017 рр.

(тис. грн.)

Групи	Види активів	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Групи	Види пасивів	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Надлишок (+) або нестача (-) платіжних засобів (А-П)		
										2015 р.	2016 р.	2017 р.
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
А 1	Високо-ліквідні	1450,8	1225,0	386,0	П 1	Найбільш-термінові	4090,0	6029,0	4649,0	-2639,2	-4804,0	-4263,0
А 2	Середньо-ліквідні	4877,1	6443,0	4760,0	П 2	Короткотермінові	-	-	98,0	4877,1	6443,0	4760,0
А 3	Низько-ліквідні	5015,3	4377,0	4813,0	П 3	Довгострокові	-	-	-	5015,3	4377,0	4813,0
Разом		11343,2	12045,0	9959,0	Разом		4090,0	6029,0	4747,0	7253,2	6016,0	5212,0

Дані табл. 2.9 свідчать, що у 2016 р. нестача високоліквідних активів

для покриття найбільш термінових зобов'язань становила 4804 тис. грн., а у 2017 р. ця сума зменшилась до 4263 тис. грн. По середньоліквідних та довгострокових активах спостерігається надлишок платіжних засобів з тенденцією до його збільшення.

Отже, баланс не є абсолютно ліквідним у зв'язку з нестачею високо- та низько ліквідних активів, але динаміка ліквідності підприємства позитивна.

2.3. Оцінка впливу факторів на формування платоспроможності

У сучасній економічній науці є численні розробки у сфері аналізу та прогнозування діяльності підприємства, при здійсненні яких необхідно встановити чи існують будь-які сумніви у продовженні безперервної діяльності економічного суб'єкта у майбутньому, тобто виявити й оцінити ознаки (критерії) ймовірності банкрутства підприємства.

Найбільш поширеними у сучасній фінансовій літературі багатofакторними моделями прогнозування банкрутства є моделі Альтмана, Спрингейта та інших економістів, які по суті, являють собою моделі обробки вхідної інформаційної бази на основі розрахунку інтегрального показника фінансового стану підприємства – об'єкта дослідження.

1. Модель Альтмана (у різних літературних джерелах використовуються такі назви: п'ятифакторна модель Альтмана, індекс Z, розрахунок Z-показника, індекс кредитоспроможності, індекс Альтмана).

Ця методика запропонована у 1968 р. відомим західним економістом, професором Нью-Йоркського університету Едвардом Альтманом. Модель Альтмана є результатом обстеження та дослідження 66-підприємств (із яких 50 % визнані банкрутами, а інші продовжили функціонувати) із використанням 22-х фінансових показників. Серед них було відібрано 5 найважливіших коефіцієнтів для прогнозування банкрутства підприємств, які найбільше характеризують прибутковість капіталу та його структуру з різних позицій.

Загалом модель Альтмана має такий вигляд:

$$Z = 1,2K_1 + 1,4K_2 + 3,3K_3 + 0,6K_4 + 1,0K_5, \quad (2.1)$$

де K_1, K_2, K_3, K_4, K_5 – коефіцієнти:

K_1 – середньорічна величина власних оборотних коштів/середньорічних активів;

K_2 – чистий прибуток (збиток)/середньорічна вартість активів;

K_3 – прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування/середньорічна вартість активів;

K_4 – ринкова вартість власного капіталу/середньорічна величина зобов'язань;

K_5 – чистий дохід (виручка) від реалізації/середньорічна вартість активів.

У моделі Альтмана перший фактор (K_1) характеризує фінансову стійкість і платоспроможність підприємства, другий і третій (K_2, K_3) – рентабельність активів, четвертий (K_4) – відображає структуру капіталу, п'ятий (K_5) – оборотність активів.

Коефіцієнти 1,2; 1,4; 3,3; 0,6; 1,0 вибрані емпірично на підставі статистичних даних про банкрутство підприємств за 22-річний період.

Залежно від критичного значення Z -показника ступінь можливості банкрутства підприємства визначається матрицею, яка наведена у табл. 2.9.

Таблиця 2.10

Ступінь можливого банкрутства підприємства

Значення показника	$Z \leq 1,80$	$1,81 \leq Z \leq 2,70$	$2,71 \leq Z \leq 2,99$	$Z \geq 3,0$
Ймовірність банкрутства	Дуже високе	Висока	Можлива	Дуже низька

Точність прогнозу в моделі Альтмана протягом одного року становить 95 %, двох років – 83 %. Це досить висока точність, але недолік моделі полягає у тому, що її доцільно використовувати лише для невеликих компаній-емітентів, акції яких вільно котируються на фондових біржах.

Отже, практичне застосування індексу Альтмана обмежується лише мати ринкову оцінку власного капіталу (показник K_4). Враховуючи недоста-

тню розвиненість фондового ринку в Україні, звернень переважної більшості українських підприємств по індексу Альтмана в вигляді формули (2.1) буде некоректним. Підприємства України можуть застосовувати індекс, запропонований Альтманом у 1983 році:

$$Z = 0,717K_1 + 0,847K_2 + 3,107K_3 + 0,42K_4 + 0,995K_5, \quad (2.2)$$

де K_4 – середньорічна вартість власного капіталу/середньорічна величина зобов'язань.

2. Модель Спрінгейта – передбачає розрахунок інтегрального показника, за яким здійснюється оцінка ймовірності банкрутства підприємства за формулою:

$$Z = 1,03K_1 + 3,07K_2 + 0,66K_3 + 0,4K_4, \quad (2.3)$$

де K_1, K_2, K_3, K_4 – коефіцієнти:

K_1 – середньорічна величина власних оборотних коштів/середньорічна вартість активів;

K_2 – прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування/середньорічна вартість активів;

K_3 – прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування/середньорічна величина поточних зобов'язань;

K_4 – чистий дохід (виручка) від реалізації/середньорічна вартість активів.

Якщо $Z < 0,862$, то підприємство з достовірністю 92 % може бути віднесене до категорії потенційних банкрутів; якщо $Z \geq 0,862$, підприємство має стабільний фінансовий стан.

3. Тести на ймовірність банкрутства Лису (Z_L) та Таффлера (Z_T):

$$Z_L = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4 \quad (2.4)$$

де X_1, X_2, X_3, X_4 – коефіцієнти:

X_1 – середньорічна вартість оборотних активів/середньорічна вартість активів;

X_2 – валовий прибуток (збиток)/середньорічна вартість активів;

X_3 – нерозподілений прибуток (непокритий збиток)/ середньорічна вартість активів;

X_4 – середньорічна вартість власного капіталу/середньорічна величина зобов'язань.

Граничне значення: $Z_L = 0,037$.

$$Z_T = 0,03X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4 \quad (2.5)$$

де X_1, X_2, X_3, X_4 – коефіцієнти:

X_1 – валовий прибуток (збиток)/середньорічна величина короткострокових зобов'язань;

X_2 – середньорічна вартість оборотних активів;

X_3 – середньорічна величина короткострокових зобов'язань/середньорічна вартість активів;

X_4 – чистий дохід (виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / середньорічна вартість активів.

Якщо $Z_T > 0,3$, то підприємство має гарну довгострокову перспективу діяльності; при $Z_T > 0,2$ – існує ймовірність банкрутства.

4) Показник діагностики платоспроможності Конана і Гольдера – розраховуються за формулою:

$$Z_{KT} = 0,16X_1 - 0,22X_2 + 0,87X_3 + 0,10X_4 - 0,24X_5 \quad (2.6)$$

де X_1, X_2, X_3, X_4, X_5 – коефіцієнти:

X_1 – середньорічна величина дебіторської заборгованості і грошових коштів/середньорічна вартість активів;

X_2 – середньорічна вартість необоротних активів/середньорічна вартість активів;

X_3 – фінансові витрати/чистий дохід;

X_4 – витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи/дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

X_5 – валовий прибуток (збиток) / середньорічна величина зобов'язань.

5. Універсальна дискримінантна функція – її побудовано згідно з кіль-

кома методиками прогнозування банкрутства:

$$Z = 1,5K_1 + 0,08K_2 + 10K_3 + 5K_4 + 0,3K_5 + 0,1K_6, \quad (2.7)$$

де $K_1, K_2, K_3, K_4, K_5, K_6$ – коефіцієнти:

K_1 – cash-flow (чистий прибуток+амортизація) / середньорічна величина зобов'язань;

K_2 – середньорічна вартість активів/середньорічна величина зобов'язань;

K_3 – чистий прибуток (збиток) / середньорічна вартість активів;

K_4 – чистий прибуток (збиток) / чистий дохід (виручка) від реалізації;

K_5 – середньорічна величина виробничих запасів / чистий дохід (виручка від реалізації);

K_6 – чистий дохід (виручка) від реалізації/ середньорічна вартість активів.

Значення Z – показника можна інтерпретувати так:

$Z > 2$ – підприємство вважається фінансово стійким, і йому не загрожує банкрутство;

$1 < Z \leq 2$ – фінансова рівновага підприємства порушена, але за умови переходу на антикризове управління банкрутство йому не загрожує;

$0 < Z \leq 1$ – підприємству загрожує банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів;

$Z \leq 0$ – підприємство є напівбанкрутом.

У табл. 2.11 наведені результати застосування різних багатофакторних моделей для діагностики ймовірності банкрутства підприємства.

Таблиця 2.11

Результати побудови багатофакторних моделей для діагностики перспективи платоспроможності ТОВ "Аква-Терм" за 2015- 2017 рр.

Моделі	Значення Z-показника			Економічна інтерпретація
	2015 р.	2016 р.	2017 р.	
Модель Альтмана	6,902	3,227	5,191	Ймовірність банкрутства дуже низька

Модель Спрінггейта	2,124	1,469	1,382	Стабільний фінансовий стан
Модель Лису	0,098	0,090	0,081	Існує ймовірність банкрутства
Модель Таффлера	512,3	516,0	398,5	Гарна довгострокова перспектива діяльності
Модель Конана і Гольдера	-0,586	-0,192	-0,711	Вірогідність затримки платежів на рівні 10%
Універсальна дискримінантна функція	2,836	-2,935	0,372	Підприємству загрожує банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів

Таким чином, аналіз даних у табл. 2.11 засвідчив, що значення Z-показників в усіх побудованих моделях свідчить про нестійкий фінансовий стан підприємства і високу ймовірність його банкрутства.

Проведений аналіз господарської діяльності підприємства дає підстави стверджувати про наявність негативних тенденцій, які характеризують діяльність на підприємстві як неефективну, про що свідчать показники рентабельності.

При зростанні у 2017 р., порівняно з 2016 р. запасів на 436 тис.грн. підприємство забезпечило приріст власних оборотних коштів на 718 тис.грн. У підсумку надлишок власних оборотних коштів на формування запасів скоротився з 2237,9 до 594 тис.грн. Отже, підприємство має ознаки абсолютної фінансової стійкості.

Протягом 2015-2017 рр. доходи підприємства сформовані за рахунок доходів, отриманих у результаті операційної діяльності, вони складають більшу частку (97,8 % у 2015 р., 98,7 % у 2016 р. та 98,3 % у 2017 р.) та інших операційні доходів, їх частка не значна (2,2 %, 1,3 % та 1,7 % відповідно).

Відмічаємо також тенденцію до значного зниження загальної суми доходів у 2017 р. за рахунок скорочення, у першу чергу, обсягів виробничої діяльності та виручки від реалізації.

У загальній сумі витрат ТОВ "Аква-Терм" найбільшу питому вагу (71,6 %) займає собівартість реалізованої продукції. Позитивним є суттєве зни-

ження суми питомої ваги адміністративних витрат у 2017 р. Це може бути наслідком скорочення оплати праці адміністративно-управлінського персоналу, збільшення витрат на службові відрядження, зв'язок тощо.

Аналіз кризового стану підприємства на основі зарубіжних методик засвідчив, що значення Z-показників в усіх побудованих моделях свідчить про нестійкий фінансовий стан підприємства і високу ймовірність його банкрутства, тому слід розробити заходи щодо покращення платоспроможності підприємства.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «АКВА-ТЕРМ»

В сучасних економічних умовах діяльність кожного підприємства, організації є предметом уваги широкого кола учасників ринкових відносин, які зацікавлені в результатах його функціонування. Платоспроможність підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Таким чином, пошук резервів, які можуть бути використані для покращення платоспроможності підприємства, може проводитися шляхом ґрунтовної оцінки всіх складових його діяльності. Значна кількість підприємств в Україні має незадовільну структуру капіталу та відчуває нестачу власних коштів. Одним з головних шляхів покращення платоспроможності підприємства є мобілізація внутрішніх резервів підприємства.

Для розрахунку коефіцієнтів ліквідності (платоспроможності) підприємства на 2018 р. та 2019 р. спрогнозуємо планові показники діяльності підприємства.

Спрогнозуємо обсяг товарно-матеріальних запасів ТОВ "Аква-Терм" на 2018 р. Для цього визначимо лінійне рівняння тренду, яке має наступний вигляд:

$$Y = 17,79t - 1,85 \quad (3.1)$$

Обсяг товарних запасів на ТОВ "АкваТерм":

- у 2015 р. – 5015,3 тис.грн.;
- у 2016 р. – 4377 тис.грн.;
- у 2017 р. – 4813 тис.грн.

Підставивши значення часу у рівняння (3.1) дані з додатку А, отримаємо обсяг запасів у розмірі:

$$Y = 17,79 \times 4813 - 1,85 = 85621,42 \text{ тис.грн.}$$

$$Y = 17,79 \times (\text{ф. 1 сума р. 100 по 140 гр. 4}) - 1,85 = 85621,42 \text{ тис.грн.}$$

Підвищити приток грошових коштів та знизити витрати за зберігання на підприємстві ТОВ "Аква-Терм" можна шляхом реалізації послуг, які користуються невеликим попитом за нижчою ціною.

Лінійне рівняння тренду для прогнозування обсягу грошових коштів на 2018 рік для ТОВ "Аква-Терм" має наступний вигляд:

$$Y = 0,3t + 0,233 \quad (3.2)$$

Обсяг грошових коштів ТОВ "Аква-Терм":

- у 2015 р. – 1450,8 тис. грн.;
- у 2016 р. – 1328 тис. грн.;
- у 2017 р. – 467 тис. грн..

Підставивши значення часу у рівняння 3.2, на основі звітних даних у додатку А, отримано обсяг грошових коштів у розмірі:

$$Y = 0,3 \times 467 + 0,233 = 140,3 \text{ (тис. грн.)}$$

$$Y = 0,3 \times (\text{ф. 1 сума р. 230 по 240 гр. 4}) + 0,233 = 140,3 \text{ (тис. грн.)}$$

Також спрогнозуємо обсяг товарно-матеріальних запасів ТОВ "Аква-Терм" на 2019 р.

Згідно наших розрахунків обсяг запасів у 2018 р. отримали у розмірі:

у 2018 р. - 85621,42 тис.грн.

Підставивши значення часу у рівняння (3.1) дані отримаємо обсяг запасів у розмірі:

$$Y = 17,79 \times 85621,4 - 1,85 = 1\,523\,202 \text{ тис.грн.}$$

Лінійне рівняння тренду для прогнозування обсягу грошових коштів на 2019 рік для ТОВ "Аква-Терм" має наступний вигляд:

Підставивши значення часу у рівняння 3.2, на розрахункових даних отримано обсяг грошових коштів у розмірі:

$$Y = 0,3 \times 140,3 + 0,233 = 42,323 \text{ (тис. грн.)}$$

У таблиці 3.1. наведені планові показники діяльності:

Таблиця 3.1

Планові показники діяльності, тис. грн.

№ з/п	Показники	2018 р.	2019 р.
1.	Обсяг запасів	85621,42	1 523 202
2.	Грошові кошти	140,3	42,323
3.	Дебіторська заборгованість	0,147	0,09
4.	Поточні зобов'язання	3530,0	1230,0

Розрахуємо коефіцієнт поточної ліквідності ТОВ "Аква-Терм" за формулою:

$$\text{Кпл} = (\text{Оборотні активи} - \text{запаси}) / \text{поточні зобов'язання} \quad (3.3)$$

Підставивши значення отримаємо коефіцієнт поточної ліквідності підприємства на 2018 рік:

$$\text{Кпл} = (140,3 - 85620,4) / 3530,0 = 24,2$$

Розрахуємо коефіцієнт поточної ліквідності ТОВ "Аква-Терм" на 2019 р. за формулою 3.3.

$$\text{Кпл} = (42,323 - 1523\,202) / 1230,0 = 1\,238$$

Також розраховуємо коефіцієнт абсолютної ліквідності для підприємства ТОВ "Аква-Терм" який визначається за формулою:

$$\text{К.а.} = \text{Грошові активи} / \text{Поточні зобов'язання} \quad (3.4)$$

Підставивши значення у формулу 3.4. отримаємо коефіцієнт абсолютної ліквідності підприємства на 2018 рік:

$$K.a. = 85761,72/3530,0 = 24,2$$

Розрахуємо коефіцієнта абсолютної ліквідості на 2019 р. підставивши значення у формулу 3.4.:

$$K.a. = 1523\ 244/1230,0 = 1,24$$

Отже, згідно наших розрахунків аналізоване підприємство можна охарактеризувати як стійке і незалежне.

Загалом слід зазначити, що існує низка факторів, які впливають на платоспроможність підприємства, зокрема на його збільшення або зменшення (рис. 3.1.)

Рис. 3.1 Фактори зміни платоспроможності підприємства

Для покращення притоку грошових коштів у ТОВ "Аква-Терм" необхідно оцінити причини та прийняти коректуючі дії по виправленню затримок з надходження коштів на банківський рахунок. Необхідно встановити, звідки прийшли грошові кошти, як вони передаються із периферійних рахунків на головний рахунок підприємства, а також вияснити облікову політику контролю та надходження грошових коштів та подовженістю у відношенні між отриманням чека та розміщенням його на депозит.

Також прискорити приток грошових коштів на ТОВ "Аква-Терм" можна, направивши рахунки покупцям раніше, ніж завжди практикується, наприклад, відразу ж після виконаної послуги. Можна потребувати депозит на кру-

пні або регулярні замовлення, або виставляти рахунки по мірі виконання діючого замовлення. Також підприємство може нараховувати відсотки на дебіторську заборгованість, прострочену погашенням, та пропонувати знижки за авансовані платежі, а також практикувати умови по факту поставки товару.

Відстрочка виплат грошових коштів може допомогти ТОВ "Аква-Терм" зробити великий доход та мати у розпорядженні великі грошові кошти. Необхідно оцінити отримувача платежу та визначити, до якої міри можливо розумно відтягувати останні строки платежу, без додаткових фінансових витрат та зниження кредитоспроможності.

Також замість оплати повної вартості рахунку, можна здійснити часткові платежі або їх затримати, запросивши додаткову інформацію щодо рахунку-фактури у продавця перед її оплатою.

Управління дебіторською заборгованістю безперечно впливає на прибутковість підприємства та визначає дисконтну та кредитну політику для малоефективних клієнтів-покупців, шляхи прискорення потреби боргів та зменшення безнадійних боргів, а також вибір умов продажу, що забезпечують гарантоване надходження грошових коштів.

Основна мета управління дебіторською заборгованістю полягає у мінімізації її розміру та строків інкасації боргу. У процесі управління вирішуються наступні задачі: вибір оптимальних строків платежів та форм розрахунків зі споживачами; оцінка доцільності надання відстрочок платежу споживачам; аналіз складу дебіторів з вирахуванням їх репутації; лімітування загального розміру дебіторської заборгованості та по кожному дебітору окремо; забезпечення повернення дебіторської заборгованості шляхом її оформлення забезпеченими векселями; використання сучасних способів рефінансування дебіторської заборгованості.

Основними причинами зниження ліквідності та платоспроможності підприємства є збиткова діяльність, а також збільшення поточних зобов'язань, фінансування капітальних витрат за рахунок поточних зобов'язань, зменшення власного капіталу. Відповідно рекомендації, щодо по-

кращення рівня ліквідності та платоспроможності передбачають, насамперед, досягнення прибутковості, що передбачає збільшення обсягів продажу та зменшення витрат, залучення довгострокових позик на фінансування капітальних витрат, або відмова від інвестиційних проектів. Також важливим є раціональне управління наявними фінансовими ресурсами, зокрема визначення оптимальних обсягів виробничих запасів, управління дебіторською заборгованістю, координація планів виробництва та продажу, забезпечення безперебійної роботи підприємства тощо. Тобто вихід зі скрутного становища і підвищення ефективності діяльності вимагає розробки та впровадження комплексу заходів.

Завжди треба мати на увазі, що на результати господарської діяльності промислового виробництва негативний вплив мають як дефіцитний, так і надлишковий грошові потоки.

Незадовільні наслідки дефіцитного грошового потоку виявляються в зниженні ліквідності і рівня платоспроможності підприємства, в збільшенні простроченої кредиторської заборгованості постачальникам сировини і матеріалів, підвищенні частки простроченої заборгованості по отриманих фінансових кредитах.

Методи оптимізації дефіциту грошей залежить від характеру цієї дефіцитності – короткострокової чи довгострокової. Збалансованість дефіцитного грошового потоку в короткостроковому періоді досягається шляхом використання «Системи прискорення-уповільнення платіжного обороту». Суть цієї системи полягає в розробці на підприємстві організаційних заходів щодо прискорення залучення коштів і уповільненню їх виплат.

Прискорення залучення коштів у короткостроковому періоді може бути досягнуте за рахунок наступних заходів:

- 1) Пошук додаткових грошових надходжень від реалізації основних засобів підприємства:

- визначити коло потенційних покупців/користувачів зайвого устаткування/майна за допомогою вивчення конкурентів чи можливостей альтерна-

тивного використання розглянутого майна;

- вибір найбільш придатних каналів комунікації для ефективного інформування учасників ринку про продаж/здачу в оренду майна.

2) Стягнення заборгованості з метою прискорення оборотності коштів:

- використовувати сучасні форми рефінансування дебіторської заборгованості – факторинг, облік векселів.

3) Реорганізація виробничих запасів:

- провести класифікацію запасів за категоріями, за ступенем їх важливості для стабільної діяльності підприємства, проаналізувати оборот запасів за видами, зменшення обсягів тих видів запасів, що не є критичними для функціонування бізнесу;

- зменшення розміру непорушних запасів (чи запасів, що зберігаються як буфер) за рахунок досягнення домовленості про більш короткий термін виконання замовлення на постачання такого товару, якщо можливо.

4) Збільшення продажів:

- визначення групи продуктів, що найкраще підходять до мінливих ринкових умов, і сконцентруватися на них;

- збільшення розміру цінових знижок при реалізації продукції за готівку.

Уповільнення виплат коштів у короткостроковому періоді може бути досягнуте за рахунок наступних заходів:

1) Розмежування виплат кредиторам за ступенем пріоритетності для зменшення відтоку коштів.

2) Зменшення виплат коштів за рахунок перегляду планів капітальних вкладень.

Одним з основних шляхів покращення платоспроможності підприємства є збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Графічно цей процес представлено на рисунку 3.2.

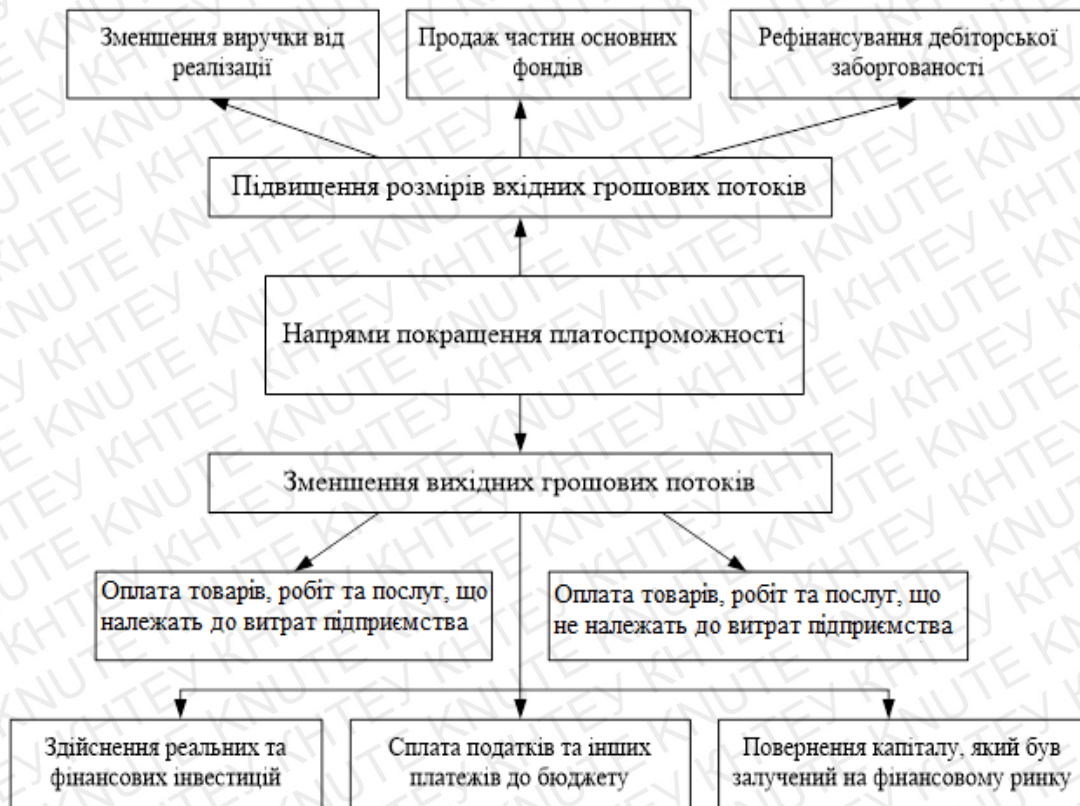

Рис.3.2 Шляхи удосконалення платоспроможності підприємства

Також до основних заходів покращення платоспроможності підприємства слід віднести збільшення виручки від реалізації. У свою чергу, розмір виручки від реалізації залежить від обсягів реалізації продукції та ціни одиниці продукції, що реалізується.

Щоб збільшити обсяги реалізації, треба максимально активізувати збутову діяльність підприємства. Стимулювати збут можна різними методами. Бажаний результат можна отримати наданням знижок покупцям, помірними зменшеннями цін, застосуванням масової реклами.

Також головним внутрішнім резервом покращення платоспроможності підприємства є зниження собівартості продукції та витрат.

Основним способом зниження собівартості є економія усіх видів ресурсів, що споживаються у виробництві. Зниження трудомісткості продукції, збільшення продуктивності праці можна досягнути різними шляхами. Найбільш важливі з них – це механізація та автоматизація виробництва, розробка та застосування прогресивних, високопродуктивних технологій, заміна та

модернізація застарілого обладнання.

Ще одним шляхом до покращення платоспроможності підприємства є оптимізація обсягів дебіторської заборгованості та її рефінансування. Для оптимізації обсягів дебіторської заборгованості потрібно вибрати найбільш доцільні строки платежів та форми розрахунків зі споживачами (попередня оплата, з відстрочкою платежу, за фактом відвантаження продукції). Незважаючи на значні обсяги дебіторської заборгованості, доцільним є надання відстрочки платежу споживачам, адже за рахунок цього збільшується обсяг реалізації, а водночас і прибуток (для стимулювання збуту в умовах високої конкуренції).

Також одним із важливих напрямів зміцнення платоспроможності підприємства є мобілізація внутрішніх резервів шляхом проведення реструктуризації активів підприємства; сукупності заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу; перетворенням в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів підприємства. В рамках реструктуризації активів використовуються такі заходи: мобілізація прихованих резервів, використання зворотного лізингу, здача в оренду основних фондів, які не повною мірою використовуються у виробничому процесі, оптимізація структури розміщення оборотного капіталу, видів сировини та матеріалів, продаж окремих низькорентабельних структурних підрозділів та об'єктів основних фондів.

Ще одним напрямом покращення платоспроможності підприємства є прогнозування і моніторинг фінансового стану, оскільки, щоб грамотно керувати виробництвом, активно впливати на формування показників господарської і фінансової діяльності, необхідно постійно використовувати дані про його стан, а також зміни, які в ньому відбуваються.

Система заходів для підтримки економічної стійкості підприємства повинна передбачати постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього стану підприємства, розробку заходів зі зниження зовнішньої вразливості підприємства, розробку підготовчих планів при виникненні проблемних ситуацій,

здійсненні попередніх заходів для їхнього забезпечення, впровадження планів практичних заходів при виникненні кризової ситуації, прийняття ризикових і нестандартних рішень у випадку відхилення розвитку ситуації, координацію дій всіх учасників і контроль за виконанням заходів та їхніми результатами.

Саме за таких умов можна забезпечити систему моніторингу кожної зі складових економічної стійкості підприємств, яка змогла б надати можливість оптимізувати її відповідно до перспектив розвитку.

Таким чином, пошук шляхів покращення платоспроможності підприємства – це важлива складова управлінської діяльності.

Для покращення платоспроможності підприємства повинні нарощувати обсяги виробництва, підвищувати продуктивність праці працівників, захопити якомога більшу частку на ринку, розширювати асортимент продукції і підвищувати її якість, зменшувати витрати на виробництво продукції, з максимальною віддачею використовувати усі види ресурсів, грамотно будувати договірні відносини з постачальниками та покупцями, вести раціональну цінову політику.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Підсумовуючи теоретичний матеріал, можна сказати, що платоспроможність підприємства – це його здатність у повному обсязі й у визначений термін розрахуватися за своїми зобов'язаннями за допомогою грошових ресурсів та інших активів та спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність. Оцінку платоспроможності підприємства доцільно здійснювати за такими пунктами:

- аналіз ліквідності балансу підприємства;
- оцінка фінансового стану підприємства;
- розрахунок і аналіз основних показників ліквідності;
- розрахунок показників поточної платоспроможності

Можна зробити висновки, що для кожного підприємства дуже важливо мати в своєму розпорядженні достатньо ліквідні кошти, так як це є запорукою їх процвітання та подальшого розвитку. Тому підприємства повинні обирати правильні та найбільш ефективні методи управління своїми коштами, які в майбутньому принесуть йому прибутки та забезпечать поточну і перспективну платоспроможність і ліквідність.

Аналізуючи, основні методичні підходи до оцінки платоспроможності, дало можливість стверджувати, що найбільш поширений методичний підхід, базується на використанні відносних показників ліквідності.

Проведений аналіз настановує на формування наступних рекомендацій для покращення платоспроможності підприємства і недопущення кризового стану на підприємстві: вдосконалити кредитну політику для збільшення частки власних коштів у джерелах фінансування, необхідно оптимізувати зберігання запасів, потрібно детальніше проаналізувати дебіторську заборгованість та провести роботи по її оптимізації. Залучення запозиченого капіталу в певних межах дає можливість отримати ефект, який називають ефектом фінансового важеля. Однак, фінансовий важіль — це «палиця з двома кінцями»: він вигідний у період економічного піднесення, але завдає збитків у період спаду економічної активності. Для забезпечення ритмічності виробництва необхідно мати економічно обґрунтовані запаси матеріальних ресурсів,

так як їх надлишок сприяє уповільненню оборотності оборотних засобів, а нестача здатна порушити безперервність виробничого процесу, викликати простої в роботі обладнання, збільшити собівартість продукції тощо. В ринкових умовах господарювання наявність у підприємства значних розмірів дебіторської заборгованості знижує ліквідність його активів, негативно впливає на фінансову платоспроможність, а також відволікає грошові кошти. Тому належна організація дебіторської заборгованості сприяє ефективному управлінню її розмірами і термінами на підприємстві та посиленню контролю за своєчасним здійсненням розрахунків. Організація обліку дебіторської заборгованості на підприємстві має важливе значення, оскільки сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних із розрахункових операцій за борговими правами. Керівнику підприємства з метою отримання повної й оперативної інформації щодо різних видів дебіторської заборгованості, які складають значну частку у структурі оборотних коштів, доцільно забезпечити організацію цієї ділянки обліку із залученням відповідних фахівців. Ефективність роботи підприємства має прямий наслідок покращення його платоспроможності, і в цілому фінансового стану. Також, підприємству можна порекомендувати більш ретельно відбирати покупців за ознакою їх добросовісності та кредитоспроможності. А також розробити процедуру інкасації дебіторської заборгованості і передбачити терміни і форми попереднього і наступного нагадувань покупцям про дату платежів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності. Навчальний посібник / За заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 384 с

2. Андрушко О.Б. Практико-методологічний підхід до ідентифікації кризового стану підприємства / О.Б. Андрушко, М.С. Капустяк // Регіональна економіка. – 2014. – № 4. – С. 66–72.
3. Ахновська І.О. Методичний підхід до оцінки фінансового стану суб'єктів малого підприємництва / І.О. Ахновська, А.Л. Тофан// Вісник ДонНУ. – Серія В. Економіка і право. – 2013. – № 1. – С.10–15.
4. Буяльська А. О. «Економічна сутність понять «платоспроможність» та «ліквідність» (2016).
5. Винятинська Людмила Василівна, and Людмила Васильевна Винятинская. «Платоспроможність підприємства: сутність, складові, критерії» (2016).
6. Власенко А. О. «Аналіз платоспроможності підприємства» (2016).
7. Власова Н.О. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібної торгівлі: монографія / Н.О. Власова, Т.С. Пічугіна, П.В. Смірнова; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі – Харків, 2010. – 222 с.
8. Губарик О.М. Оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства на підставі фінансової звітності та бухгалтерського балансу // Загальні питання економіки.– 2010.– №23. – С. 38–41.
9. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз. Навчальний посібник / Б.Є. Грабовецький; Вінниц. нац. техн. ун-т. – Вид. 2-ге, доповн. та переробл. – Вінниця: ВНТУ, 2013. – 84с. 3. Економічний аналіз. Навчальний посібник / П.М. Коюда та ін. – Х.: Компанія СМІТ, 2013. – 69с.
10. Деркач О.В., Кавтиш О.П. Проблеми аналізу фінансового стану підприємств // Ефективна економіка.– 2013.– №4 // www.economy.nayka.com.ua.
11. Дробишева, О. О. Оцінка платоспроможності підприємства в системі антикризового управління / О. О. Дробишева // Экономика и управление. – Симферополь : РИО НАПКС, 2013. – № 4. – С. 129–133.
12. Журавльова Ю.Ю. Платоспроможність підприємства та шляхи її забезпечення: монографія / Ю.Ю.Журавльова. – Полтава: РВВ ПУСКУ,

2009. – 73с.
- 13.Капошко Ю. І. Управління платоспроможністю підприємства». ББК 65.261 (4 укр) (2016): 236.
- 14.Карпець О.С. Концептуальний модельний базис оцінки фінансового стану підприємств // Науковий вісник Херсонського державного університету.– Серія: Економічні науки.– 2014.– Вип. 6, Ч. 2. – С. 178–182.
- 15.Косова Т.Д. Фінансовий аналіз : навч. посібник. / Т.Д. Косова, І.В. Сіменко та ін. – К., Центр учбової літератури, 2013 – 440 с.
- 16.Курилова А. В., А. В. Курилова, and A. V. Kurilova. «Розробка заходів щодо уникнення втрати платоспроможності підприємства» (2015).
- 17.Лахтіонова Л.А. Аналіз платоспроможності та ліквідності об'єктів підприємницької діяльності: монографія/ Л.А.Лахтіонова. – К.:КНЕУ, 2010. – 657с.
- 18.Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту на сільськогосподарських підприємствах: Монографія / Т.Г. Камінська, Л.С. Шатковська, А.М. Шиш та ін.; За ред. к.е.н., доц. Т.Г. Камінської. – К.: Компринт, 2013. – 329 с.
- 19.Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства / І. В. Олександренко // Актуальні проблеми економіки. - 2014. - № 6. - С. 419-426. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ape_2014_6_52.pdf
- 20.Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посіб. / Валентина Олександрівна Мец. - К.: Вища школа, 2013. - 278 с.
- 21.Мірзаалієва Л. М. «Напрями забезпечення платоспроможності та ліквідності на підприємстві» (2016).
- 22.Мних Є. В. Фінансовий аналіз: навч. посібник /Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
- 23.Носова А. Є. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства / А. Є. Носова // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації

- професійних спілок України. – 2012. – № 2 (62). – С. 58–64.
- 24.Партин Г.О. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Г.О. Партин, А.Г.Загородній. - К.: Знання, 2015. - 379 с.
- 25.Ползова В.М. Сучасні підходи до оцінки фінансового стану підприємства // Вісник Хмельницького національного університету.– 2010.– №5, Т. 2 // www.nbuu.gov.ua.
- 26.Про затвердження Методичних рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 № 14 (у редакції Наказу Міністерства економіки України від 26.10.2010 № 1361) // www.me.gov.ua.
- 27.Про затвердження Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73, із змінами // www.minfin.gov.ua.
28. Сарапіна О.А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення // Науковий вісник Херсонського державного університету.– Серія: Економічні науки.– 2013.– Вип. 1. – С. 96–99.
- 29.Скриньковський Р.М., Семчук Ж.В. Фінансовий стан підприємств: сутність, прийоми та методи проведення аналізу // Економіка та держава.– 2014.– №3. – С. 47–49.
30. Статистичний щорічник України за 2014 рік / Державна служба статистики України. – К., 2015. – 579 с. 11.Терен Г.М. До питання факторного аналізу ліквідності підприємства // Ефективна економіка.– 2014.– №11 // www.economy.nayka.com.ua
- 31.Теницька Н.Б., Гришко Ю.С. Теоретичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства в сучасних умовах. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського [Електронний ресурс]. — Ре-

- жим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/75.pdf>
- 32.Тринька Л.Я. Фінансовий аналіз: навч. посібник /Л.Я. Тринька, О.В. Іванчук (Липчанська). – К.: Алерта, 2014. – 768с.
 - 33.Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: [навчальний посібник] ; частина І / Ю. М. Тютюнник ; 2-ге вид., перероб. і доп. – Полтава : РВВ ПДАА, 2014. – 358 с.
 - 34.Харченко О. С. «Підходи до визначення рівня платоспроможності в системі фінансової безпеки підприємств» У НОМЕРІ (2015): 201573.
 - 35.Харченко О. С. «Управління платоспроможністю підприємства в системі економічної безпеки» у номері (2015): 201555.
 - 36.Цал-Цалко Ю.С.Фінансовий аналіз: підручник /Ю.С. Цал-Цалко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566с.
 - 37.Чимшит С. І. Методичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства / С. І. Чимшит, С. В. Іванов, Г. В. Разумова // Економічний простір. - 2014. - № 89. - С. 216-227. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecpros_2014_89_23.pdf.
 - 38.Шергіна Лідія Антонівна, Лидия Антоновна Шергина, and Т. Р. Домшина. «Фактори впливу на фінансову стійкість і платоспроможність підприємства в період кризи» (2015).
 - 39.Фещенко О.П. Розрахунок показників фінансового стану господарських товариств з урахуванням нових норм фінансової звітності.— Бізнес інформ №2,2015 - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2015-2_0-pages229_236.pdf
 - 40.Фінанси підприємств. Непочатенко О.О.: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2013 – 363 с.
 - 41.Хоменко Т.Ю. Система показників оцінки платоспроможності підприємств [Електронний ресурс] / Т.Ю. Хоменко, А.Ю. Погребняк // Актуальні проблеми економіки та управління. — № 8 (121). — 2013. — Режим доступу: <http://probl-economy.kpi.ua/node/319>

